

СТАНОВЛЕННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА НА ВОЛИНІ В КІНЦІ XVIII – ПЕРШІЙ ТРЕТИНІ XIX СТОЛІТТЯ

У статті розглядаються процеси, пов'язані із становленням професійного театрального мистецтва на Волині. Значну увагу приділено магнатському театру, а також приватній антрепризі, що мали місце в краї. Показано роль магнатських театрів у вихованні акторів-аматорів, що сприяло формуванню основ акторської та режисерської школи в Україні. Проаналізовано діяльність та здобутки найяскравіших представників театрального мистецтва у цьому регіоні (В. Богуславського та А. Жмієвського). Доведено, що становлення професійного театру на Волині заклало ґрунт для подальшого розвитку вітчизняного мистецтва.

Ключові слова: Волинь, мистецтво, театр, магнатські маєтки, актори, режисери, антреприза.

Вивчення того чи іншого періоду в історії вітчизняного мистецтва безперечно вимагає серйозних обґрунтувань. Окреслена нами проблематика має ряд особливостей, які пов'язані насамперед із непростою суспільно-політичною ситуацією на території Волині в кінці XVIII – першій третині XIX століття. У зв'язку з цим переважна більшість представників театру були запрошеними з-за кордону. Їх значні професійні досягнення вплинули на розвиток українського та польського мистецтва. У контексті професіоналізації вітчизняного театрального мистецтва недооціненим залишається значення кріпацьких театрів у магнатських маєтках та приватних антреприз.

Серед наукових доробок сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників є праці, в яких розкрито такі питання, як: театр на Україні (В. Антонович), кріпацькі театри на Україні (О. Ізваріна, Г. Веселовська), польська театральна культура (Л. Софронова). Діяльність антрепренера А. Жмієвського на Волині частково висвітлена у працях: О. Волосатих, Т. Чубіної, А. Бурлуцького, Я. Прусинівського. Водночас, є небагато джерел, в яких розглянуто становлення професійного театрального мистецтва Волині окресленого періоду. Ця проблема на сьогоднішній день не отримала належного висвітлення.

Мета статті – довести, що на теренах Волині в кінці XVIII – першій третині XIX століття відбувалося становлення професійного театрального мистецтва.

У зазначений період Волинь була одним з тих регіонів, де мали місце широкі і безпосередні контакти з західноєвропейським мистецтвом. Окрім того, переважна більшість волинських театралів були поляками, що виявилось у змішанні в театральних виставах різних мов, зокрема, польської, російської та української. Таке явище зустрічалося в одному театрі, в одній виставі, навіть і в одній ролі. Як зазначає В. Антонович, змішання мов в театрі на Україні треба вважати однією з ознак українського театру тієї доби. Тому, слід поставити знак рівності між поняттям "український театр" і "театр на Україні" [1, 460–461].

Зазираючи до історії, слід зазначити, що традиція театральних вистав у магнатських резиденціях, а також у палацах заможної шляхти сягає XVI століття. Вистави не були постійно діючими і мали випадковий характер. Наприкінці XVIII – у першій третині XIX століття магнатський театр набув широкого розповсюдження. Слідуючи моді або власним смакам, польські магнати споруджували в своїх маєтках зали, де час від часу силами кріпосних селян влаштовували театральні вистави. Театр додавав більше блиску їх резиденціям, виділяв серед маси шляхти. Звернення до театрального мистецтва дозволяло також виразити суспільні позиції, а також світоглядні погляди й естетичні уподобання того часу [2, 23]. Деякі з них обмежувалися аматорськими виставами, а в деяких грали постійні, добре організовані трупи [7, 742]. Панський маєток середини XVIII – першої третини XIX століття – це справжній "ансамбль мистецтв", де окремі мистецькі "партії" зливалися в єдиний "поліфонічний потік" прекрасного. У кріпацьких "школах мистецтв" вивчали акторське мистецтво, музику (сольні та хорові співи, гру на інструментах, теорію музики), хореографію, іноземні мови (французьку, італійську, німецьку) [6].

Аматорство було однією з магнатських забаганок прагнення реалізувати себе в мистецтві. Воно проявилось у інструментальному музикуванні, співацькій майстерності, акторській грі, красному письменстві. Тому у великих театрах створювалися театральні аматорські трупи, де грали самі володарі, їхні друзі та родичі [6], а іноді й разом з професійними акторами [10, 38–39]. Серед магнатів Во-

лині були і справжні знавці театрального мистецтва: Любомирські, Ілінські, Ходкевичі. У розвитку театру і його поширенні вони бачили важливий шлях еволюції польської культури [10, 32–33].

Магнатський театр був передусім музичним. На його сценах ставилися музичні п'єси, грали французькі й італійські комічні опери, пасторалі; не меншою популярністю користувалися балети. Вони ставилися і як самостійні спектаклі, і входили в інші постановки. Без театральних спектаклів і вистав не обходилася жодна урочиста подія, наприклад, родинні свята, приїзд почесних гостей, карнавал, контрактівні ярмарки та ін. [10, 33–34].

Занепад кріпацьких театрів у магнатських маєтках волинських землевласників був пов'язаний не лише з втратою певного стабільного економічного статусу їх власників, а й з появою нових форм видовищ: міських театрів, приватних музично-театральних антреприз, які згодом витіснили своїх попередників. Варто відзначити, що кріпацькі театри сприяли розвитку міських професійних театрів, оскільки там вже вміли укладати репертуар, враховуючи смаки найвибагливішої публіки, володіли навичками режисури і сценографії, а виконавська майстерність, яка рівняла акторів-кріпаків з відомими майстрами західної чи російської сцени, свідчила про значне опікування їх володарів гуманітарною та фаховою освітою виконавців [6]. Водночас, з 20-х років XIX століття найспритніші з поміщиків перебудували свої театри на комерційні підприємства. З цього часу починаються гастролі кріпацьких труп та оркестрів по ярмарках. Вони проходили в окремих містах України і тривали до місяця.

Найбільш відомими постатями професійного театрального мистецтва на Волині кінця XVIII – першої третини XIX століття були польський актор, драматург, лібретист, режисер, педагог, теоретик та історик театру, перекладач, артист драми й опери Войцех Богуславський (1757–1829) та польський і український актор, антрепренер, режисер, драматург Антон Петрович Жмійовського (1769–1834) (Змійовський, Змієвський, Zmijowski) [17, 86].

Войцех Богуславський був запрошений з Варшави. Він організував творчий колектив та став директором театру князя Міхала Любомирського в Дубні [19, 206; 16, 40]. У складі його трупи на контрактних ярмарках виступали відомі польські актори: Казимир Овсінський [16, 252], Домінік Томаш Трусколяський та Агнешка Маріанна Трусколяська [18, 212], Кароль Бороміуш Свежавський [16, 298], Ян Непомуцен Камінський [20, 205], Домінік Качковський [16, 347–348], Ян Непомуцен Щуровський [20, 205], Саломея Дешнер [16, 308]. Також з В. Богуславським співпрацював австрійський актор, балетмейстер Йоган Юзеф Фелікс Курц [16, 35].

На думку В. Богуславського, приміщення Дубенського театру було в два рази більшим за Варшавський Національний театр. Підготовлений ним Репертуар міг бути золотоносним. Його акторська майстерність була надзвичайно насиченою. Він мав дуже цінний для театральних вистав голос *basso buffo caricato* (бас характерний, комічний) [10, 20–21]. Музична сторона виконання В. Богуславського характеризувалася художньою вишуканістю. Цьому сприяла його гарна музична освіта, постійне спілкування з видатними музикантами та композиторами, авторами опер та балетів [7, 786]. Протягом свого насиченого творчого життя В. Богуславський написав близько 80 п'єс різних жанрів, лібрето до опер, оригінальні та літературні твори, а також робив переклади з французької, німецької іспанської та інших мов [18, 214].

Архівні матеріали свідчать, що під кінець XVIII – у першій третині XIX століття по всій території Російської імперії, у тому числі і на Волині, з'явилися перші підприємці приватного театру [1, 463] – антрепренери, що зі своїми трупами мандрували ярмарками та великими містами [12; 13; 14]. Ці театри представляли твори різних жанрів: опери, трагедії, комедії, водевілі, балети, дивертисменти. Вистави йшли польською, українською та російською мовами, а більше – мішаною [9]. У деяких містах навіть були постійні будинки для театральних вистав. Рідко хто з таких організаторів довгий час утримувався на театральній сцені. Акторів до театрів набиралися переважно з нижчих верств міської людності: міщан, купців або кріпаків. Цікавим фактом є те, що в перших десятиліттях XIX століття дуже багато виконавців було з Австрійської частини України [1, 464].

Основними центрами Волині, де відбувалося становлення професійного театрального мистецтва, були міста Бердичів та Житомир. Саме тут відкривалися публічні театри. Так, стаціонарну споруду театру в Бердичеві збудовано близько 1802 року [17, 42], а у Житомирі – у 1803 році, коли Житомир ще не був затверджений губернським містом Волинської губернії [4]. Приміщення в Житомирі будували завдяки добродійним внескам, а також за активного сприяння Волинського губернатора, дійсного статського радника Г. Решетова [5]. Урочисте відкриття першого у місті театру відбулося 30 серпня 1803 року на честь іменин імператора Олександра I [9]. Першим засновником театру в Житомирі був Лотоцький. Вистави давалися у приватному будинку. Проте це мала бути якась мандрівна і незначна трупа, яка не залишила жодних слідів. Напередодні 1815 року спеціально для театру було споруджено дерев'яну будову. Міський магістрат здав її в оренду [8]. Варто наголо-

сити, що перша антреприза у Бердичеві була заснована в 1793 році [3], а у Житомирі – в 1797 [5]. Це може вважатися початком історії театру на Волині.

Важливо відзначити, що розвиток цих театрів був пов'язаний із активною творчою діяльністю відомого антрепренера А. Жмійовського. Його вважають зачинателем професійного театрального мистецтва на Волині. Відомо, що він початково був касиром в театрі В. Богуславського, де вперше і спробував свої акторські можливості, граючи у посередніх ролях [20, 202; 15]. Згодом А. Жмійовський продовжив свою діяльність в Тульчині на посаді директора придворного театру графа Щенсного-Потоцького, воєводи руського і подільського наприкінці XVIII століття [17, 86; 15]. Антрепренер був зобов'язаний давати вистави для Потоцького у Тульчині (резиденції воєводи) та Умані.

У зв'язку із тим, що в 1793 році граф Потоцький покинув Тульчин (вірогідно, у зв'язку з поділом Польщі), А. Жмійовський переїхав до Бердичева, де заснував польську трупу. Спочатку він давав вистави на постоялому дворі, а потім збудував будинок театру біля стаєнь, що поблизу торговельних рядів. Через декілька років (1797) А. Жмійовський переїхав до Житомира, але театр з трупою залишився у Бердичеві, котрий діяв до 1800 року. В наступні роки театральне життя в Бердичеві було де-що млявим. Постійної трупи не існувало, але за часів губернаторства М. Комбурля з Житомира приїздила на гастролі напіваматорська трупа [3].

За гарну службу Потоцький залишив у спадок А. Жмійовському великий театральний гардероб (біля 700 найменувань різних костюмів, масок та реквізиту) і театральну бібліотеку (70 найменувань, серед яких: 50 комедій, 9 драм, 7 трагедій, 4 оперні партитури [20, 218–222]). Все подароване графом Потоцьким відомий антрепренер перевіз до Житомира [20, 204–205], де зайняв під постійний театр будинок, який залишився після Лотоцького [8].

З власною трупою А. Жмійовський виступав у багатьох містах України, зокрема у Житомирі (1797), Тульчині (1799), Дубні, Києві (1800, 1804–1805, 1816, 1819) [11, 273]. Найкраще відомий період його діяльності – це час керівництва театру у Житомирі. Тут він представляв твори В. Богуславського, Ф. Заблоцького, а також сцени із п'єс В. Шекспіра. За його керівництва у Житомирському театрі грали "Барбару Радзивилівну" К. Зелінського. А. Жмійовський не був позбавлений авторських амбіцій. Він грав на житомирській сцені твори власної композиції, що часом відзначалися чудернацькою оригінальністю [20, 204; 15]. Він є автором п'єс: "Ловля упиря", "Чародійка з Вісли", "Чумак-чародій" та інші. Слід зазначити, що остання п'єса здобула значного успіху [5], а її постановку вперше здійснив у 1834 році Житомирський театр. Вона входила до репертуару відомих труп В. Петровського, К. Зелінського, І. Дрейсіга, П. Медведєва. Різні переробки цієї п'єси ставилися на західноукраїнській, російській, грузинській та татарській сценах [11, 273].

А. Жмійовський відзначався неабияким даром вимови і пам'яті, був досконалим організатором, умів вести театральну справу. У 1829 році він організував навіть малий оперний театр [15]. Проте завдяки різноманітним зовнішнім обставинам відбувся занепад його діяльності, і у 1834 році, залишений акторами, він помер у злиднях [20, 204; 15].

У різні часи місто Житомир відвідало чимало колективів, зокрема: перші на Україні приватні гастролуючі театри П. Рекановського, Д. Жураховського, К. Зелінського, київська трупа О. Ленкавського, а також харківська трупа Л. Млотковського та І. Штейна за участі відомих акторів М. Щепкіна і К. Соленика. Влітку 1829 року п'ять концертів дали італійські співаки Джованні Гелі, Кароліна Тусант, Галліс де ля Рокере [5]. Завдяки цим подіям Житомир став одним з небагатьох міст, де вже на початок XIX століття існував театр у публічній спеціальній споруді, що закріпило за містом репутацію театрального [4]. Завдяки іноземним митцям, що працювали у регіоні, впроваджувалися популярні в Європі мистецькі тенденції, професіоналізувалося вітчизняне мистецтво, що значно вплинуло на культурний поступ волинського краю.

Отже, наприкінці XVIII – у першій третині XIX століття на Волині посилювався значний інтерес до культури та мистецтва західноєвропейських країн. Вельми популярний магнатський (кріпацький) театр на Волині XIX століття більшою мірою мав аматорський характер. Хоча деякі представники театрального мистецтва були фахівцями високого рівня, перебування їх у краї було епізодичним, зокрема під час контрактних ярмарок в Дубно. Незважаючи на занепад, магнатський театр у XIX столітті став важливим підґрунтям для створення приватних антреприз, що було визначальною складовою становлення професійного театрального мистецтва на Волині. Відкриття стаціонарних театрів у Бердичеві та Житомирі відіграло визначальну роль на шляху до створення професійного театру як в регіоні, так і в Україні. Оцінюючи діяльність представників театрального мистецтва Волині кінця XVIII – першої третини XIX століття, слід відзначити, що вона мала позитивну роль, оскільки заклала вагомий фундамент у підготовці українських творчих кадрів в театральному виді мистецтві. Значного розквіту воно отримало вже в другій половині XIX століття і стало одним з елементів вітчизняної художньої культури.

Використані джерела:

1. Антонович Д. Український театр / Д. Антонович // Українська культура : лекції за редакцією Дмитра Антоновича / упор. С. В. Ульяновська. – К. : Либідь, 1993. – 592 с. – С. 443–473.
2. Веселовська Г. Кріпацький театр в Україні / Ганна Веселовська // Український театр. – 1998. – № 1. – С. 21–23.
3. Горобчук А. П. Бердичів. Історія міста від заснування до сьогодення (історико-краєзнавчий нарис) / А. П. Горобчук. – Житомир : Рута, 2012. – 232 с.
4. Даценко П. Х. Культурно-мистецька спадщина Житомирщини у вимірах українського духовного життя XIX – першої третини XX століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.01 "Теорія та історія культури" / Даценко Петро Харитонович ; Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. – К., 2005. – 19 с.
5. Дубман Б. Как в Житомире театры строили [Электронный ресурс] / Борис Дубман. – Режим доступа : www.proza.ru/2012/09/23/650
6. Изваріна О. М. Кріпацькі та аматорські театри у музичному побуті магнатських маєтків в Україні / О. М. Изваріна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка та Національної музичної академії України ім. Петра Чайковського. Серія: Мистецтвознавство. – 2009. – № 2 (21). – С. 7–12.
7. История западноевропейского театра : [учеб. пособие для театроведческих фак. высш. театр. учеб. заведений] / сост. кафедрой истории зарубежного театра Гос. ин-та театр. искусства им. А. В. Луначарского; под общ. ред. проф. С. С. Мокульского. – М. : Искусство, 1956. – Т. 2. – М. : Искусство, 1957. – 906 с.
8. Ліпінський В. Ян Прусіновський про житомирський театр 1808–1864 років / Віктор Ліпінський // Gazeta polska. – Житомир, 2011. – № 45 (377). – С. 7.
9. Руденька Т. М. Український театр у Житомирі наприкінці XIX – на початку XX століття [Електронний ресурс] / Т. М. Руденька. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Kmss/2009_10/Rudenska_I.M.pdf
10. Софронова Л. А. Польская театральная культура эпохи Просвещения / Л. А. Софронова ; отв. ред. Б. Ф. Стахеев. – М. : Наука, 1985. – 272 с.
11. Українська Літературна Енциклопедія : в 5 т. – К. : Українська Радянська енциклопедія ім. М. П. Бажана. – Т. 2: Д–К / відп. ред. І. О. Дзевєрін. – 1990. – 576 с.
12. Центральний державний історичний архів України, м. Київ (ЦДІАК України), ф. 442 Канцелярія Київського, Подільського і Волинського генерал-губернатора 1827–1854, оп. 1, спр. 1602 Афиши спектаклей, поставленных польскими театральными труппами в Волынской губернии в 1834 г., 80 арк.
13. ЦДІАК України, ф. 442, оп. 1, спр. 1604 Афиши спектаклей, поставленных частными театрами в Житомире и Бердичеве за 1834 г., 80 арк.
14. ЦДІАК України, ф. 442, оп. 1, спр. 1602 Афиши вистав, поставлені польськими труппами у Волинській губернії у 1834 р., 80 арк.
15. Чубіна Т. Д. Театр Потоцьких у Тульчині: основні віхи [Електронний ресурс] / Т. Д. Чубіна. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/history/2008/83-70-23.pdf>
16. Bogusławski W. Dzieje Teatru Narodowego na trzy części podzielone oraz wiadomości o życiu sławnych artystów / Wojciech Bogusławski. – Warszawa : Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1965. – 384 s.
17. Król-Koczorowska Barbara. Teatr dawnej Polski. Budynki. Dekoracje. Kostiumy / Barbara Król-Koczorowska. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1971. – 272 s.
18. Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa – Kraków – Łódź – Poznań – Wilno – Zakopane: Nakładem Polskiej Akademii Umiejętności. Skład Główny w Księgarniach Gebethnera i Wolffa. – Т.2. – Kraków, 1936.– 480 s.
19. Polski Słownik Biograficzny. – Т. 13. – Zakład narodowy imienia Ossolińskich. – Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk: Wydawnictwo Polskiej Instytutu historii Akademii Nauk. – 1973. – 640 s.
20. Sobol Roman. Z dziejow Teatru Potockich w Tulczynie / Roman Sobol // Pamiętnik Teatralny. Zeszyt poświęcone Teatru Oświecenia. Kwartalnik poświęcone historii i krytyce Teatru założony przez Leona Schillera. Zeszyt 1-4. – Warszawa : Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, 1966.– S. 189–222.

Смирнова Татьяна Васильевна, кандидат исторических наук

Становление и тенденции развития профессионального театрального искусства на Волыни в конце XVIII – первой трети XIX столетия

В статье рассматриваются процессы, связанные со становлением профессионального театрального искусства на Волыни. Значительное внимание уделено имевшим место в крае магнатскому театру, а также частной антрепризе. Показано роль магнатских театров в воспитании актеров-любителей, что способствовало формированию основ актерской и режиссерской школы в Украине. Проанализирована деятельность и достижения ярчайших представителей театрального искусства в этом регионе (В. Богуславского и А. Жмиевского). Доказано, что становление профессионального театра на Волыни заложило основы дальнейшего развития отечественного искусства.

Ключевые слова: Волынь, искусство, театр, магнатские имения, актеры, режиссеры, антреприза.

Tetyana Smyrnova, Candidate of Historical sciences

Formation and Trends of Professional Theatrical Art in Volyn in the Late 18th – First Third of the 19th Centuries

The article examines the processes associated with the formation of professional theatrical art in Volyn. At the end of the eighteenth – the first third of the nineteenth century Volyn was one of those regions where there have been extensive and direct contacts with Western Art. The vast majority of the theater were the artists invited from abroad who contributed significant professional achievements to the development of Ukrainian and Polish art.

Special attention is paid to the magnate theater and private enterprise, which took place in Volyn. During this period, the magnate theater became widespread. Following their fashion or personal tastes, Polish magnates built halls in their estates, where theatrical performances were staged by the peasants from time to time. Among the magnates of Volyn there were real connoisseurs of theatrical art: Lubomirski, Ilinski, Khodkevych. They saw the important way of evolution of Polish culture in the development of the theater and its dissemination.

Primarily magnate theater was musical. Musical plays, French and Italian comic operas, pastorals were played in its scenes; ballets were not less popular. They were treated as a separate performances, and were included into others theatricals. None of solemn was not enough without theatrical performances and plays, for example, such as family celebrations to mark the arrival of dignitaries during the carnival, performances on the contract fairs etc.

The great merit of the magnate theater was the education of amateur actors, that caused the foundation of acting and directing schools in Ukraine. Activities and achievements of the brightest representatives of theatrical art in this region were analyzed (W. Boguslavsky and A. Zhmiyevsky). The formation of professional theater in Volyn laid the ground for further development of the domestic art.

The value of bond theaters in magnate estates and private enterprise was undoubtedly underestimated in the context of the professionalisation of domestic theater. They contributed to the flowering of local professional theaters because they had already been able to enter the repertoire, including the most demanding public, possessed the skills of directing and staging, and performing skills, that were equal for actors-serfs and famous masters of Western or Russian scene showed a significant humanitarian care of their owners and special education of performers. The decline of serf theater in the magnate estates of the Volyn landowners was associated not only with the loss of a stable economic status of their owners, but with the emergence of the new forms of spectacle: urban theaters, private musical theater repertoire, which replaced their predecessors then.

In the troupe of V. Boguslavsky the famous Polish actors played on the contract fairs in Dubno, such as Casimir Ovsinsky, Dominique Thomas Truskolyasky and Agnieszka Truskolaska Marianne, Carole Boromiush Svyezhavskyy, Jan Nepomucen Kaminsky, Dominique Kachkovsky, Jan Nepomucen Shchurovsky, Salome Dshner. Also collaborated with V. Boguslawka Austrian actor, choreographer Johann Joseph Felix Kurz.

A. Zhmiyovskiy is considered to be a pioneer of professional theatrical art in Volyn. He performed with its own troupe in many cities of Ukraine, particularly in Zhytomyr, Tulchin, Dubno, Kyiv. The main centers of Volyn, where the formation of professional theater had been, were the cities Zhitomir and Berdichev. Opening of stationary theaters in Berdichev and Zhitomir played a crucial role towards creating professional theater in the region and in Ukraine.

At different times Zhytomyr was visited by different groups. In particular, the first in Ukraine private touring theaters of P. Rekanovskiy, D. Zhurahovskiy, K. Zelinskyi, also Kiev corpse of A. Lenkavskiy and Kharkiv troupe of L. Mlotkovskiy and J. Stein involving such prominent actors as M. Shchepkin and K. Solenyk. In the summer of 1829 Italian singers Giovanna Gels, Carolina Tusan, Hallis de la Rockerer gave five concerts. Thanks to these events Zhitomir became one of the few cities where at the beginning of the nineteenth century there was a theater in public special facilities. It consolidate its reputation as the theatrical city.

At the end of 18th – the first third of the 19th century Volyn increased a considerable interest to the art and culture of Western European countries. Having gained the considerable popularity, magnate (bond) theater in Volyn of nineteenth century had more an amateur character. Although some members of the theater were high-levelled professionals, their presence in Volhynia was sporadic, especially during the fairs in Dubno. Despite its decline, the magnate theater in the nineteenth century has become an important basis for the establishment of private enterprise, which was a defining part of becoming a professional theater in Volyn.

Thanks to the contribution to the development of culture and art of Volyn of foreign artists who worked in the region, popular in Europe art trends were introduced, domestic art was profesionalized. Thus, it made a considerable contribution to the cultural advancement of Volyn region.

Key words: Volyn region, art, theater, magnate estates, actors, directors, enterprise.